

Szigeti Szemtanú...

...a címe a tiszaszigeti SZDSZ-alapszervezet ötven példányban megjelenő lapjának. Szerkesztője *Ferenczi Béla*, civilben egy kft. termelésvezetője, egyébként tagja a község képviselő-testületének is. „A falu vezetésének kontrollja és az állampolgárok informálása – ez a lap fő célja” – mondja. Eddig szinte minden hónapban megjelent a Szemtanú: a helyi beszámolókon kívül olyan országos lapokból vett cikkekkal és karikatúrákkal, amelyeket a helybeliek nemigen olvasnak. A választások idején használt kemény hang mostanra szolidra változott: igazából nem is nevezném pártlapnak – de hát kevés helye is van a nagypolitikának egy község mindennapjaiban. Helye van viszont annak, hogy az emberek tudjanak arról, mi minden történik a képviselő-testületi üléseken, ezért azok jegyzőkönyvét mindig közli az újság, amelyet fényképpel sokszorosítanak, mégpedig – érdekes módon – a Narancs-klub, tehát a Fidesz gépén, csupán tiszta papírrá cserébe. Az újság ára 30 forint, ebből a papírra futja, s a megrendelőknek házhoz is viszik a Szemtanút. Ám a jövő bizonytalan: Ferenczi úr, aki oroszulról fordít a lapcsinálásból, késő estig tartó munkaideje mellett – ahogy ő mondta – nem sokáig fogja bírni a szerkesztéssel járó feladatokat.

Átalakul a főtér

A Szent Antal téren, amelyen az alsó képünkön látható *első világháborús emlékmű* is van, áll ez a három pavilon, illetve a még épülő másik kettő. A rossz emlékü ötvenes évek egyik szimbóluma, a terménybegyűjtő terpeszkeedett valamikor ezen a helyen: láttam a képét, igen ronda volt, nem kár érte. Négyzetméterenként 60 forintot fizetnek évente a terület bérleti jogáért az önkormányzatnak a vállalkozók, akik saját pénzükön húzták föl a pavilonokat. Az elsőben ajándékot és virágot kaphatunk, a középsőben fagylatot, süteményt meg italokat kínálnak, míg a harmadikban női–férfi fodrászatot találunk. Panasza nincs

ok: van forgalom, sőt, további tervek is – a fodrászok szakmája kelleit szeretné majd árusítani, a vendéglátós hölgy pedig videó-filmkölcsonzó nyitását gondolkozik.

A főtér fentebb említett rendezési terve keretében kezdtek hozzá idén a község háza tatarozásához, jövőre talán a állatokat – s valljuk meg, nekik is volt benne igazságuk. Szintén gazdaköri kezdeményezésre az önkormányzat anyagi támogatásával vettünk egy törzskönyvezett svéd lapály kant 12 ezer forintért. Nyilvánvalóan javítani fogja az állományt, s ez már jövőre éreztetni fogja a hatását.

Őszentiván a lelőhelye annak a négyezer éves zsgorított csontváznak, amely a szegedi Móra Ferenc Múzeum egyik tárlójában található, egyből a bejáratnál. Ez a név egy ma is létező község, *Tiszasziget régi neve*, melyet valamikor az ötvenes évek elején–közepén változtattak a maira. (Elképzelhető egyébként, hogy régen csakugyan így hívták a települést, amikor a még szabályozás előtti, összevissza kanyargó, szeszélyes Tisza gyakran elöntötte a roppant méretű árteret, s az emberek magasabb pontot, szigetet kereshettek, ahol nem fenyegeti őket a nagy víz.) Meg kell még említenünk a múltból, hogy *Mária Terézia dohánytermesztőket telepített a mai – közigazgatásilag egyébként Tiszaszigethez tartozó – Tervára*, valamint azt, hogy itt volt valamikor a Zenta–Szeged vasútvonal, amely még Trianon után is sokáig működött, sőt, a falu akkor kapott önálló megállót. (A síneket később felszedték.) Ma Vedresházának hívják ezt a helyet, annak emlékére, hogy egykor a község Tisza-menti részén *Vedres István hozott létre virágzó dohány-, szőlő- és gyümölcskultúrát*, melyet aztán egy nagy árvíz mosott el.

S most Tiszasziget jelenéről: de ehhez megint csak egy kicsit a múltba kell néznünk, ha nem is túl messzire: 1977-ben vonták össze Tiszasziget és a szomszéd falu, Újszentiván tanácstestületét.

Ez volt az ún. közös községi tanácsok korszaka: hogy ezeknek a mesterséges összehorolásoknak mennyi értelme volt, sejtethető abból, hogy most, amikor lehetőség nyílt rá, a legtöbb ilyen „társult” község pánikszzerűen menekül egymástól. Ez történt itt is: vannak maradandó emlékei az együttélésnek, mint például a két község határán magasodó hidrolóbusz, a gázvezeték vagy a félig kész határátkelőhely és belvízelvezető árokhalózat, illetve a bővített helyi iskola. Hogy mi maradt meg a lelkekben, az megint egy másik kérdés: „mindenesetre lehet, hogy abból a bizonyos »a másik réjtje mindig zöldebb« hozzáállásból is fakad, ám szinte egyöntetű a vélemény: a tavalyi szeptemberi helyhatósági választás Tiszaszigetet kiszabadította egy kényszerű házasságból – bár a válás után egyelőre még nem teljesen tiszta a tulajdoni helyzet az anyagiak és az eszközök megosztása terén” – hallom *Ábrahám János* polgármestertől.

És most néhány, a polgármesteri hivatalban kapott adat. Tiszasziget állandó lakosainak száma 1575 fő: 67 óvodás, 137 általános iskolás van a faluban, melynek belterületén 516 – 80%-ban gázzal ellátott –, tanyai területén 22, az említett Terváron pedig 28 ház található. A 15 intézményi mellett 53 magán telefonvonal él: ezt a mennyiséget majd az

újszegedi központ bővítése után szeretnék növelni. Vállalkozási igazolvánnyal 36 fő rendelkezik, ebből 18 fő-, 18 pedig mellékfoglalkozású; a 21 kisiparosnál ez az arány 7:14. A munkanélküliek száma 18. A községben az önkormányzati intézményeken kívül a Tisza-Maros-Szög Mgtsz ágazataiban (sertés- és szarvasmarhatenyésztő telep, faiskola, növénytermesztés) és néhány magánvállalkozónál lehet munkát találni; sokan ingáznai kényszerülnek.

Néhány címszó az önkormányzat közeli s távolabbi terveiről: az iskolát el akarják látni audióvizuális eszközökkel, például videókkal; egy T 25-ös traktort és eszközöket is akarnak venni, ne kelljen mindig kölcsönkérni, „mert azoknak az időnek – így a polgármester – amikor csak átszóltak a tsz-elnöknek, s minden volt, vége. Ez érthető, hiszen a gazdasági helyzet nem engedi meg”. Újra föl akarják szerelni a hangosbemondókat, a lakosság informálása céljából. A tavasszal 13 telket mémek ki kedvezményesen, a volt kis iskolát pedig szeretnék valamilyen üzem céljára bérbe adni. Elkezdődött a község főterének tervszerű felújítása – itt van egyébként a képünkön látható *gyönyörű templomkert* is. „A fő szempont: minden építkezést, beruházást verseny útján meghirdetni, s a legkedvezőbb ajánlatot elfogadni” – ez *Ábrahám János* zárógondolata.

Termelés, érdekvédelem, értékesítés

Értelem-szövetkezet

– Alapvetően az érdekvédelemre és az értékesítésre koncentráltunk, amikor a nyáron 25 taggal megalakultunk – hangzik a válasz. – Pártsemlegesek vagyunk, s nemcsak innen, hanem például Újszentivánról is van tagunk. Havonta egyszer jövünk össze, előadásokat szervezünk: a legelső éppen a kárpótlásról szólt. Szerencsés helyzet, hogy képviselőtársam, Karancsi Sándor a földhivatal munkatársa, és így eléggé tisztában van a dolgokkal. A Németh-kormány rendelete értelmében az igénylőknek ideiglenes helyen ki lehetett mérni a földet – ennek a véglegesítése most jött el, problémákkal persze: nem ott adják ki a földeket, ahol az volt, illetve ahol azt visszakerik. A szomorú az, hogy amikor '59-ben a tézsesítés folyt, azoknak, akik nem léptek be a tézszbe, akkor is a falu határának legmesszebb lévő részén jelölték ki a parcellákat, és most is ezeket a földeket ajánlották föl. Ekkor jöttem ide a gazdakörhöz, mivel én a képviselő-testület mezőgazdasági bizottságának vezetője is vagyok – mi pedig megbeszélést szerveztünk a termelőszoövetkezettel. Végül a tézsz engedett, és ha nem is azokat a területeket kínálta föl, amiket az emberek szerettek volna, de legalább lehet választani.

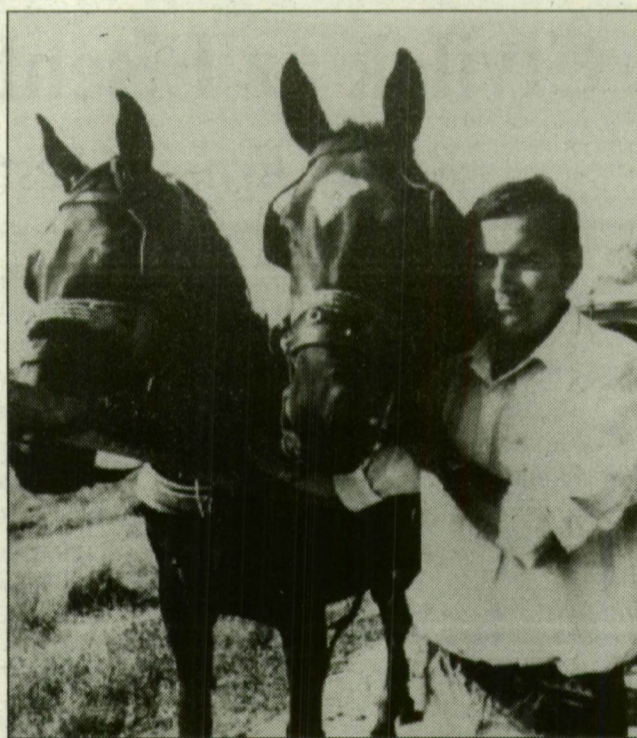
A másik súlyos gond a sertés-tenyésztés: annak az ágazatnak itt hagyománya van, de a szalámigyár az idén nem vette át az állatokat – s valljuk meg, nekik is volt benne igazságuk. Szintén gazdaköri kezdeményezésre az önkormányzat anyagi támogatásával vettünk egy törzskönyvezett svéd lapály kant 12 ezer forintért. Nyilvánvalóan javítani fogja az állományt, s ez már jövőre éreztetni fogja a hatását.

– Említette az értékesítést is...

– Van egy szakemberünk, aki a hús- és vágóállat-értékesítést intézi: ő próbál elsősorban a szalámigyárral üzletet kötni, mivel ez régi partner s közel is van, de ha találunk jobb lehetőséget, akkor...

– Nyugati exportra gondol?

– Majd meglátjuk, hogy megy, s ha annyira fellendül, az is elképzelhető. Sokat várunk a határ megnyitásától is: egyszer csak lesz béke Jugoszláviában, s akkor majd

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Csapatnyi puli hangos csaholása fogad bennünket, amikor Kiss Antal 42 éves magángazdálkodó, a helybeli gazdakör elnöke házában kapuján belépünk: vendéglátónk régi kutyatenyésztő és nemzetközi küllembíró.

„Eredeti szakmámat tekintve mechanikai műszerész vagyok, mert amikor továbbtanulásra került a sor, azt mondták, úgyszincs remény a mezőgazdaságban” – mondja. Tipikus magyar gazdasors – hosszú kacskaringó után ért csak oda, ahol már a kezdet kezdetétől zajlania kellett volna. Tovább megyünk a hátsó udvarban: a nagy istállóban négy holsten-fríz fejű tehén, a kicsiben három borjú. Miközben beszélgetünk, a gazda néha kinéz az ajtón, a patkócsattogás hangját ügyeli, mikor tűnik föl öccse a két mezőhegyesi félvérrel meg a szekérre rakott kukoricával. Aztán a gazdakörre fordul a szó: mi lehet a helye egy ilyen szerveződésnek a gazdasági rendszerváltás idején?

arrafelé is tudunk kereskedni. Mi az egész Tisza–Maros-szögben gondolkodunk: a környéken nincs gazdakör. Arra gondoltunk, hogy felvásároljuk négy-öt faluból a sertéseket. Ez az akció most indult.

– Lehet-e, hogy valamikor a gazdakörből egy igazi, valós érdekelés és önkéntességen alapuló szövetkezet válik?

– Hát igen, a későbbiekben ez is lehetséges. De visszatérve a konkrétumokra: van itt a környéken vagy negyven kanca, ám nincs állami mén, csak zugcsodörök van-

nak. Itt is lépni szeretnénk: a talaj erősen kötött, belvízes, nehéz feketeföld, a jó ló sok kisgazdaságban használhatóbbnak tűnik, mint a gépek, nem süllyed el, mozgékonyabb stb.

– Igen, a gépek... Mi lesz a tézsz gépparkjával?

– Úgy gondolom, hogy a tézsznek szolgáltató funkciót kellene ellátnia: bér munkára gondolok például...

– ...de nem félt-e, hogy mivel monopolhelyzetben lesznek, magas árat szabnak majd?

– Nem, mivel most már sok gazdának vannak saját gépei, amikkel tud ilyen munkát vállalni. A probléma a nehézségekkel van, mondjuk egy betakarító kombajn esetében. Mintaértékű lehet azonban az ez évi cukorrépa-betakarítás, amikor a tézsz maximálisan ellátta az említett szolgáltató szerepét.

Szeretnénk felvásárlótelepet is nyitni: úgy néz ki, hogy az eddigi Volán-irodát megkapjuk az önkormányzattól. Ez jó, központi helyen található, alkalmas lenne e célra. Sőt, mivel ott számítógép is van, elképzelhető, hogy be tudunk kapcsolódni a kiépítendő országos információs hálózatba is: így könnyebben tudnánk mozogni.

– Milyen a kapcsolatuk a gazdakörök országos szövetségének központjával?

– Igen jó. A szövetség elnöke, *Kozma Huba*, de nemcsak ő, hanem *Zacsek Gyula* is, mindketten az MDF-ből, sokat segít. A nyáron a szövetségben arról is szó volt, hogy próbálják az MDF-piacok mintájára megnyitni a gazdaköri piacokat is, ahol csak gazdaköri igazolvánnyal lehetne árulni. Próbálják kiiktatni a közbülső, árdragító lépcsőket. Emellett mindig küldenek informáló anyagokat, prospektusokat olcsóbb gépvásárlási lehetőségekről.

– Fontos szerepe lehet a körnek a szakmai továbbképzésben is.

– Igen, ezzel is foglalkozni szeretnénk – bár az az igazság, hogy akik eddig a földdel foglalkoztak, nem felejtették el a tennivalókat.

– Igen, de talán az új technológiák ismerete szükséges...

– Ez igaz, éppen ezért szeretnénk majd ezen a területen is továbblépni.

Lassan elmúlt az idő, úgyhogy elébeme gyünk a szekérnek: a falu másik végén találkozunk vele. Akkor készült az itt látható kép is – s ahogy Kiss Antal szeretettel áll lovai mellett, arra gondolok, igen, így kellene az állatokhoz közelíteni: ilyen barátsággal és ember-séggel.